

KISGRAFIKA

44. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519. E-mail: kisgrafika@freemail.hu

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

E. Dombrowski (A) fametszet, X2

ÁLDOTT SZÉP KARÁCSONYT ÉS BOLD OG ÚJ ESZTENDŐT!

T A R T A L O M

Arató Antal: In memoriam dr. B. Supka Magdolna.

Soós Imre: Nagy László Lázár jubileumi kiállítása Cegléden.

Antall István: A középkor jelenideje.

Leila Lehtiranta: A Kalevalát idéző ex librisek...

Arató Antal: Cseh Gusztáv pátriája.

-király-: A typoszalón ex libris kiállítása...

HÍREK - LAPSZEMLE

2005/4

IN MEMORIAM B. SUPKA MAGDOLNA

Kilencvenkét éves korában elhunyt dr. B. Supka Magdolna Széchenyi-díjas művészettörténész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem díszdoktora, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, közismertebben „Manna”, „mindenki Mannája”, „jóságos boszorkány-kisasszony”, később „Manna néni”, „a képzőművészet nagyasszonya” és még folytathatnánk az utánozhatatlan kedvességével együtt járó szókimondására, életkedvére, humorára utaló jelzők sokaságát. Már gyermekkorában a művészet levegője vette körül, édesapja Supka Géza régész, műtörténész, író (a könyvhetek megalapítója) biztatta, hogy tanuljon valamilyen mesterséget is, így a gimnázium mellett kitanulta az ötvösséget, még segédlevelet is szerzett. Elvégezte a színiakadémiát, Giraudoux, Gerdely, Cocteau, Pirandello darabjaiban játszott, Rilket fordította. A második világháború után Gobbi Hilda hívta a színházába, ám őt már a szocreál darabok nem érdekelték. Ekkor kapott lehetőséget múzeológusi állásra, több helyütt dolgozott míg a Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályára került.

Stettner Béla
linomszét X3

Grafikusnemzedékek patrónusa, biztatója, kiállítás szervezője, de leginkább értő méltatója volt. Csak néhány nevet említünk közülük: Kondor Béla, Csohány Kálmán, Szabó Vladimir, Stettner Béla, Gyulai Líviusz. A 70. születésnapját köszöntő, a FÉSZEK Galériában szervezett *Supka Magdolnának, Manna néninek szeretettel* című kiállításon 46 grafikusművész állított ki. Természetesen sokat tett nem egyszer kiméretlenül hadakozva a hivatalosnak vélt művészetkritikai állásfoglalásokkal is -- a festőművészetünk jelentős alakjainak elfogadtatásáért, elismertetéséért is. Erre utalnak monografikus művei Zichy Mihályról (Bényi Lászlóval közösen írta), Aba Novák Vilmosról, Kohán Györgyről, Tóth Menyhérről, írásai Pirk Jánosról, Földi Péterrel, Tenk Lászlóval és másokról. 1999-ben, a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetését nem csak tudományos életútjáért, hanem mint az indoklásban olvashatjuk „a korábban csaknem elfelejtett, ma már nemzetközileg is elismert művészi életművek felfedezéséért és ápolásáért” kapta. Nem voltak általa kedvelt stílusirányzatok, technikák (doktori disszertációját az úrihímezésről írta), számára egyedüli mérték az érték volt, ellentétben az általában jól menedzselte (ismét egyik találó kifejezését idézem) „neoblabával” szemben. Az értékek között is különösen számon tartotta a nemzeti sajátosságokat, mint írta: „képzőművészetünk erejét, ízét, kvalitását, európaiságunkon belüli hasonlóságát és másságát” igyekezett bemutatni. Amilyen fontosnak tartotta Aba Novák Vilmosnak a párizsi világkiállításon grand prix-t nyert Magyar-francia kapcsolatok című 28 méteres pannójának a restaurását és az eredetileg tervezett helyére, a székesfehérvári Csók István Képtárba való végleges elhelyezést, ugyanolyan fontosnak tartotta a kisgrafika népszerűsítését is. Tudta és mindenütt hangsúlyozta, hogy a kisgrafika, az ex libris a gyűjtők cseréje nyomán is -- milyen küldetést tölt be grafikusművészetünk megismertetésében és megszerettetésében itthon és külföldön egyaránt. Írásaiban, kiállítás megnyitói ő adott rangot és elismerést a műfajnak (s készített neves grafikusokat annak művelésére), amelyet - többek között -- így határozott meg az V. Balatoni Kisgrafikai Biennálé (1979, Tihany) katalógusának az előszavában: „A kicsiny formátum vonzereje a gondos, minuciózus művészi kivitel mellett abban is áll, ami az alkotóit formai-tartalmi tömörítésre, magvas, karakteres megjelenítésre készíti. A kiemelésként és az elhagyásnak, vagyis a művészi absztrahálásnak olyan eszközeihez folyamodik a kisgrafika, amelyek az irodalmi műfajok közül leginkább a verssel rokonítják - ritmusa, gondolatfűzése és képi metaforái révén. Sajátos műfaj, s mint ahogy a legköltőibb próza írója sem törvényszerűen költő egyben, ugyanúgy nem következik a legjelesebb grafikus képességből sem a kisgrafika művelésére való hajlam.” Több cikke jelent meg a Kisgrafikában, szívesen vállalta egyesületünk kiállításainak megnyitói, amelyeket valóságos ünneppé varázsolt. Nem csak bensőséges barátai (Stettner Béla, Bordás Ferenc és mások), hanem a sepsiszentgyörgyi Hervai Katalin, Fery Antal, Perei Zoltán és még sokak kiállítását nyitotta meg, ha kellett Miskolcon, Jászberényben, vagy Martfűn. Egyetlen műkritikus volt, aki felismerte Perei Zoltán kivételes tehetségét, írt munkásságáról, kiállításokról, pályázatokon való részvételre biztatta. Az egyik ilyen országos kisgrafikai pályázat elbírálásán és is ott lehettem, s amikor Perei fametszetei sorra kerültek Manna néni izgatottan előrehajolt, szinte mohón nézegette azokat, majd a zsűri tagjainak csillogó szemmel, diadalmasan csak ennyit mondott: „Zabálni valók!”

Egyetlen megjegyzés nélkül díjat kapott. És amikor Perei elhunyt, éppen az önként vállalt értékörzés és az „életmű ápolása” jegyében ő nyitotta meg a hatvani múzeumban rendezett emlékkiállítását, akár később Fery Antalét a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárban vagy Diskay Lenkéét az Országos Széchenyi Könyvtárban.

A sort még folytathatnánk, de most Tőle búcsúzunk. Ennek kapcsán hadd idézzek fel még egy személyes emléket. 1995-ben a Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárnak ajándékozta édesapja több mint százezer cikket tartalmazó lapkivágatgyűjteményét. Amikor az átadási ünnepségről ahol Fábry Anna irodalomtörténész is közreműködött készült fényképeket elküldtem neki, válaszlevelét így kezdte: „Köszönöm a megküldött fotókat, Te meg Anna szépek vagytok, én púposabb a mesebeli banyánál, de hát úgy veszem, a lélek számít” Igen, valóban az. Bár azt mondják, a lélek elszáll, de Supka Magdolna itt van közöttünk: nem az emléket kell megőriznünk, hanem hitét, erejét, mindenkor tenni akarását, szellemiségét. És dolgunk immár az ő életművének ápolása, elsőként is kisgrafikai vonatkozású munkásságának a feltárása. Fájdalommal búcsúzunk Tőle.

Arató Antal

Stettner Béla
linometszet X3

NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR JUBILEUMI KIÁLLÍTÁSA CeglédEN

Szeptember 24-én ünnepélyes keretek között emlékezett meg Cegléd városa Kossuth Lajos 1848-ban itt tartott toborzó beszédéről. Az évforduló előestéjén nyílt meg a Kossuth Galériában Nagy László Lázár művésztagunk jubileumi kiállítása, melyet a Város Önkormányzata, a Kossuth Művelődési Központ és a Ceglédi Alkotók Egyesülete rendezett.

Nagy László Lázár
fajetszet, X2

Az 1935 szeptember 10-én született, így az esemény idején 70 éves alkotó életművére visszapillantó kiállítást kellemes zenei bevezető után dr. Losonci Miklós művészettörténész nyitotta meg. Beszédében a művészt Kossuth Lajoshoz hasonlította, ugyanis mindketten a teljességre törekedtek, egész életüket e nagy ügy szolgálatára szentelték. A kiállítás anyagára utalva kiemelte, hogy Nagy László Lázár életműve három területen is kiteljesedett: a kisgrafikában, a táblaképfestészetben és érmek mintázásában.

Kisgrafikai munkásságáról elmondta, hogy a művész e műfaj legtermékenyebb alkotói közé tartozik. Több, mint négy évtizede készít kisgrafikát. Alkotásjegyzéke szerint ezek száma meghaladta a 600-at. Don Quijote-lapjait számos országban megbecsülik. Éveken át ő volt a lelke a város ex libris életének, számos kiállítás, országos találkozó megrendezése fűződik nevéhez.

A kiállítás nagyobbik felét kitevő olajfestmények főként Cegléd látnivalóit ábrázolják, hiszen e szép városban olyan műemlékek találhatók, mint Hild József remekbe készült nagytemploma, az ország legnagyobb református szentegyháza. Festményei egészséges lokálpatriotizmus rangos megnyilvánulásai. Újabban bronz érmek is kikerülnek műterméből. Ezeket egy tárlóban láthatta a közönség, ugyanígy üveg alatt voltak láthatók a termékeny évek során elnyert díjak, kitüntetések, elismerő oklevelei is.

Nagy László Lázár
fajetszet, X2

Losonci Miklós nagy tetszéssel fogadott megnyitóbeszédét a művész 70. születésnapja alkalmából kifejezett jókívánságaival fejezte be.

A Ceglédi Galériában megrendezett visszapillantó kiállítás jól érzékeltette a megjelent nagyszámú közönséggel Nagy László Lázár tekintélyes terjedelmű életművét. A terem egyik falát kisgrafikái: ex librisei és alkalmi grafikái népesítették be. Ezek fajetszet és rézkarc technikával készültek. Mivel a művész eddig több, mint 200 kiállításon szerepelt, ezek a tenyéryi alkotások bejárták a világot Madridtól Helsinkig, Japántól Mexikóig. (Ez utóbbi országban egyedüli magyar meghívottként két ízben is képviselte hazánkat.) Szerepléseit élénk sajtóvisszhang kísérte, munkásságát méltatta a Portugáliában megjelenő exlibris-enciklopédia is. Van Gogh-portrész lapja 2003-ban Hollandiában a festőre emlékező jubileumi rendezvények kisgrafikai kiállításának emblémája lett.

A kiállítás nagyobbik felét kitevő olajfestmények, valamint az érmek nem tartoznak lapunk témakörébe. (Ezekről meggyőző módon közölt ízelítőt a kiállítás alkalmára kiadott magyar és angol nyelvű, képes ismertető füzet.) Helyettük inkább szólnunk kell a művész szervezői tevékenységéről, mellyel örökre beírta nevét a kisgrafika történetébe.

Nevéhez fűződik a KBK egykori „Ceglédi csoportjának” életre hívása és évtizedes működtetése. A város és a környező falvak érdeklődő gyűjtőit egyesítő társaság havonta tartotta összejövetelét, melyen grafikai témájú megbeszélések, vetített képes művészettörténeti előadások hangzottak el. Ezek során több fiatal tanítványával ő kedveltette meg a kisgrafikák készítését.

Nagy László Lázár érdeme, hogy elindította a közkedvelté vált kisgrafika-találkozók sorozatát. A „Ceglédi Ősz” rendezvénysorozatában 1973-ban országos találkozóra hívta meg a KBK tagságát, mely alkalommal az ország minden részéből érkezett mintegy 75 gyűjtő kisebb exlibris-kiállítást is láthatott. Az esemény sikere nyomán 1975-ben már Országos Kisgrafikai Kiállítást rendezett s ezen 40 művész 180 munkáját mutatta be, az előzőénél jóval nagyobb számú

résztevőnek. Ekkorra már exlibris-pályázatot is kiírtak, melynek fődíját Perei Zoltán nyerte el. A közönség nagy száma annak volt köszönhető, hogy ekkorra már többek között Szegeden, Ajkán, Pécsen, Veszprémben is működtek a KBK-nak ilyen csoportjai.

Két év múlva, 1977. októberében már a III. ilyen kiállítást rendezték meg Cegléden, melyhez Nagy László Lázár készített illusztrált katalógust. Mivel ebben az esztendőben Keszthelyen is rendeztek biennálét, lapunk cikkírója fel is vetette: nem sok-é egyetlen évben két biennálé? (Ilyen mozgalmas volt akkoriban az exlibris élet!)

A sorozat folytatódott. Az 1979, 1981 és 1983-as esztendők újabb sikeres állomásai voltak a Cegléden rendezett kisgrafikai kiállításoknak, találkozóknak. Mindezek „motorja”, szíves házigazdája Nagy Laci és felesége, Piroska asszony volt.

Nem lehet csodálkozni azon, hogy belefáradtak ebbe a munkába, hiszen egyetlen találkozó megrendezése is emberfeletti munkát jelent. Ezért illeti köszönet Mindkettőjüket és az irányításuk alatt tevékenykedett sok névtelen közreműködőt. A találkozók száma azóta elapadt, ugyanis a tagság korosodása miatt a gyűjtők száma megfogyatkozott. Művészeink is mellőzik e műfajjal való nem kifizetődő foglalkozást. Vidéki csoportjaink megirgultak: jelenleg már csak a

Nagy László Lázár
fajetszet, X2

szegedi csoport fejt ki figyelemreméltó tevékenységet. Így már csak remélni lehet, hogy valakik a ceglédi Nagy házaspár nyomdokaiba lépve a Ceglédi Őszök példájára egyszer majd a honi kisgrafika tavaszát is meghozzák.

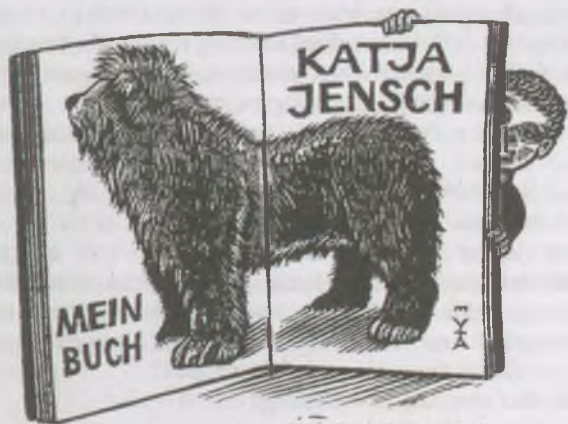
Soós Imre

A KÖZÉPKOR JELENIDEJE

(Elhangzott 2005. aug. 7-én az *Első Fametsző Művésztelep* kiállításán, Nyíregyházán.)

Korszerűtlennek lenni érdemes. Illetve csak korszerűtlennek érdemes lenni. És nem azért kellemesebb szembegyalogni a trendekkel, mert az ember a kor kihívásai elől menekül. Nem azért fordul az időben mögötte maradt világ felé a tájékozódni vágyó elme, mert egyetlen eredeti gondolata, friss ötlete sincs már, netalántán félelmetesnek látja a jelent és méginkább a jövőt... Sokkal inkább szellemi és történelmi szükségszerűség a tagadás helyett, vagy legalább mellett, az igeneket kikeresni az időből. A tapasztalatok rétegeiből a még ma is termő spórákat kell aprólékos és kitartó munkával előbbrálni, hogy a modernitás érzelmileg hiteles intellektuálisan megalapozott lehetőségét megteremtsük. Számoljunk le végre a hamis mítosszal: az önmagát polgárpukkasztóként, civilizációt bomlasztó, megkérdőjelező avantgard sem más, mint az őseredeti keresése, a primitív népek kultúrájának fölfedezése, megidézése, a barbár erő és a spontaneitás ünnepe. Csakhogy ez a rögtönzészközpontú magatartás maga az eredendő emberi én megszólításának kísérlete. Szemernyi lelkiismeretfurdalás, mentegetőzés, vagy önigazolás nincs az elhangzottakban. A tények bizonyítják, hogy egy hajdanvolt technika, az ősnymtatás zseniális trükkje, a magasnyomás kézműves tartálékai, egyszóval a fametszés mennyi korszerű és izgalmas megoldást kínál már a művészettörténet és mennyit kínál a sóstói telep kezdetének kezdetén. Mert igazat megvallva *Antoon Vermeylen* és *Horváth Herminán* kívül nekünk csak elméleti elképzeléseink voltak a fáról.

Antoon Vermeylen (B)
fametszet, X2

A fametszés tehát nemcsak gyakorlásra, de felfedezésre is szorult. Az itt eltöltött két hét tehát a rokon technikákban szerzett tapasztalatok honosítását és kipróbálását is jelentette. *Szepessy Bélának* nemcsak a tábor ötlete és létrehozása köszönhető, de a toborzás is. Túl az ilyenkor szokásos kötelező udvariasságon, az üres protokollon, elmondható, hogy Béla nagy ráérző képességgel olyan embereket trombitált össze, akik úgy tudtak csapattá lenni, hogy semmit sem adtak föl önmagukból. Akik nem kerülgették félénken egymást, de egy pillanat alatt fölmérték a másikban a rokon szándékot, a rokon szellemiséget, gyakorlatot. A hét ember kapcsolatából elmaradt az ismerkedéskor, az összeszokáskor természetes óvatos gyanakvás. De elmaradt a hamis önfeladó összesimulás is. Olyan természetes volt az eszme- és

tapasztalatcsere, mint egy középkori műhelyben.

Antoon Vermeylen (B)
fametszet, X2

A hierarchia egyetlen belső logikája a természetes tisztelet lehetett csak. *Antoon* és *Hermína* a hagyomány és a mesterség magasfokú ismeretét hozta. *Gyulai Liviusztól* a klasszikus hazai mestertől éppen szakmai alázatot lehetett tanulni, amikor órákon, napokon át polírozta tenyéryni dúcát, fa lapocskáját. *Vén Zoltán* úgy, olyan elfogulatlansággal nyúlt a fához, hogy az ember nem akarta elhinni, hogy legtöbbször csak rézlapok előtt görnyed. *Pató Károly* soha meg nem billenő belső harmóniája, a művészeti nagyvonalúsággal együtt megjelenítő képessége egyszerre emberi és művészi tanulság. *Szepessy Béla* humora, a közösséget az önfeláldozás feszélyező gesztusa nélkül szolgáló munkája és az emellett a csodával határos módon megszületett igényes finom lapjai tették nélkülözhetetlenné. Hogy csapat lett ez a hét ember, azt *Pristyák Irén*nek és segítő munkatársainak éppúgy meg kell köszönnünk, mint az ötletadónak. Mert csapattá lett ez a társaság már a falapok düccá szelidítésének látszólag meddő időszakában éppúgy, mint az első rajz fölvitelekor, az első festékezőskor, az első nyomatok elkészítésekor, a keretezőskor, a kiállítás rendezésekor, ahogy az éjszakába nyúló beszélgetések, a séták, a kirándulások, a fürdések idején. Az alkotótáborok olyan hangulata teremtődött itt újjá, amit a Magyarországon legmesszebbre ható módon éppen a földrajzi értelemben annyira közeli Nagybánya honosított. A kínos oktatási szándék helyett a gyakorlat teremtett természetesen belátható és belakható világot. A stílári és formai egység helyett a belső igényesség hozott létre valami teljeset, az expresszív anyagpróbáktól, a hálószerű, időtlen kifinomultságig.

Korszerűtlennek lenni érdemes. Sőt! Korszerűtlennek lenni érdemes igazán, amikor az irodalmat a lektűrök, a filmeket a valóságok, amikor a gondolatot a gesztusok, a műveket az installációk akarják felváltani. Tudatosan kell szembefordulni a hamissággal, mert ez az egyetlen esély, mert ez az egyetlen választható értelmiségi és művészi magatartás. Nem tehetünk másként. A falakra került metszetek ezt igazolják.

Antall István

A KALEVALÁT IDÉZŐ LEGJOBB KÖNYVJEGYEK NEM FINNORSZÁGBAN KÉSZÜLTEK

Sokan feltételezik, hogy a finnek nemzeti eposzát témául választó ex librisek iránt leginkább a finn gyűjtők érdeklődnek. Az is joggal feltételezhető, hogy ezt a témát leginkább a finn művészek kedvelik. Sajnos, nem ez a helyzet.

Pekka Heikkilä egyike azoknak a finn gyűjtőknek, akik a Kalevala témájára készült könyvjegyek iránt érdeklődnek. A Finnország déli részén, Tammela-ban élő exlibris-barát véleménye szerint a legjobb ilyen témájú könyvjegyek Finnország határain kívül készültek.

Jó pár év telt el, míg náluk felmerült ilyen témájú pályázatok kiírása, de az eredmény mindenkor igen gyenge, szegényes volt. A legtöbb esetben ugyanis az alkotók a témát csak felületesen érintették, rendszerint egy-egy jelenetet ábrázolva, sohasem közelítve meg a költői mű érzelmvilágát. Kivételnek számítanak e tekintetben a külföldi exlibris-művészek.

Heikkilä gyűjteménye, melynek zömét Kalevala-témájú kisgrafikák alkotják, Oroszországból, Ukrajnából és a Balti Államokból származik. A gyűjtő véleménye szerint ezeknek az országoknak alkotói közelítették meg legjobban az eposz igazi, misztikus szellemiségét. Közülük is kiemelkedik a Szentpéterváron élő orosz művész: *Jurij Ljukshin*.

Silvi Väljälä (EST)
rézkarc. C3

A finn gyűjtő megállapítása szerint ő a legtermékenyebb tolmácsolója a Kalevalának. Művei akvarell-technikával készültek, nyomtatáshoz és színezéshez az úgynevezett Otostin módszert használva. Ljukshin első találkozása a Kalevalával Petroskoi-ban történt. Ezt a helységet gyakran felkereste, azt tapasztalva, hogy ennek lakói igen kedvelik a Kalevalát. Később, amikor elolvasta a könyvet és közelebb került az eposz titkaihoz, új távlatok nyíltak meg előtte. Ilyen témájú első ex librisét 1985-ben készítette el.

Az ukrainai *Konstantin Kalinovich* a másik külföldi művész, akit igen nagyra tart a finn gyűjtő, ugyanis az ő számára egy egész albumot állított össze a Kalevala témájára

készült könyvjegyekből. E művész ex libriseinél a színek nem játszanak főszerepet. Bár néhánynál elvétve használ is színeket, a fekete és fehér drámai ellentéte jellemző alkotásaira. Egyébként a Kalevala iránti érdeklődése egy véletlen eseménynek köszönhető: egy ukrán kiadó tervezett Kalevala-kiadványához 51 fametszetű illusztrációt kért tőle. A művész a könyv elolvasása után számos vázlatot készített. Ezeket az érzékeltette, hogy az eposz főszereplőinek élete és annak helyszíne, a természet, szoros kölcsönhatásban van egymással. Az az érzés érlelődött meg benne, hogy a vezető szerepet játszó Väinämöinen talán maga a természet. A könyv kiadása papírhány miatt meghiúsult, de a művész nem tágított a témától. Azt teljes terjedelmében kiaknáztta és Heikkilä-nak album formájában átadta.

Csernetsova (RU)
rézkarc. C3

Észtország művészei közül ebben a témában az akadémikus *Evald Okas* és a grafikus *Silvi Väljälä* munkássága érdemel említést. Kettőjük érdeme, hogy az országban készült Kalevala-lapok nagy része műtermükből került ki, bár mások is készítettek ilyeneket. Meg kell még említeni Lettországot és Litvániát is, ahol szintén készültek Kalevala-motívumú ex librisek és azokat Heikkilä nagyra értékeli.

170 esztendő telt el azóta, hogy *Elias Lönnrot* a Kalevala első részének első változatát megjelentette. Úgy látszik, a finn képzőművészet napjainkra elszíntelenedett. A neves finn művész *Akseli Gallen Kallela* egy évszázaddal ezelőtt néhány könyvjegyet tervezett, melyekben jelen volt a Kalevala szellemisége. Kíváncsinos lenne, hogy a jelenkori művészeink az ő nyomdokaiba lépjenek. Másik kérdés: miért csak néhány finn gyűjtő mutatkozik hajlandónak arra, hogy gyűjteményét Kalevala-motívumú lapokkal gazdagítsa?

Leila Lehtiranta (Finnország)

Angolból fordította: Soós Imre

Evald Okas (EST)
rézkarc. C3

CSEH GUSZTÁV PÁTRIÁJA

Közös tokban, három kötetben ezzel a címmel jelent meg 2002-ben (ám Magyarországon csak tavaly került forgalomba) Cseh Gusztáv már korábban kiadott *Libellus pictus*, azaz képekkel írott könyvecskéje jeles háznak..., és a *Pantheon*, avagy Képes csarnoka hatvan főembernek..., című könyve, amely most kiegészült a *Megrajzolt pátria* című új kötettel. Csak emlékeztetőül: a *Jeles házak* (rövidítve a címet) 1988. évi kiadásának magyarító jegyzeteit Sas Péter, az 1993. évi kiadás előszavát Sümegi György, a *Hatvan főember* előző kiadásának előszavát és a képek ismertetését László Gyula írta. Nos, az újabb kiadásokat -- tisztelettel fejet hajtva a korábbi közreműködők előtt -- azért is érdemes ismételtten kézbe vennünk, mert mindhárom kötet bevezetőjét Benkő Samu és az első két kötet képeket kísérő szöveget pedig K. Jakab Antal írta. A harmadik valódi újdonságot jelentő kötet végén pedig Kántor Lajos *A grafikus pátriája* című, összefoglaló tanulmányát olvashatjuk Cseh Gusztáv művészetéről. Tekintettel arra, hogy az első két kötet már ismertettük, ezúttal csak a harmadik kötetéről szólnunk.

Annál is inkább meg kell tennünk ezt, mert ez a kötet tárja fel Cseh Gusztáv munkásságának, művészetének talán kevésbé ismert, ám életművének meghatározó sajátos, maradandó értékeit. A könyvben a tollrajzok, metszetek, könyvborítók, illusztrációk, karikatúrák, ex librisek idő- azon belül tematikus rendben követik egymást, szemléletes betekintést nyújtva az alkotói pálya alakulásába, változásaiba, sokszínűségébe. Mindehhez értő kalauzt, kommentárt nyújt a *Korunk* főszerkesztőjének, Kántor Lajosnak (Cseh Gusztáv tervezte első könyvének a borítóját 1963-ban) tanulmánya, aki akár az előző kettőnek ennek a kötetnek is a szerkesztője. A családi indíttatástól ((Cseh Gusztáv táblabíró dédapja is rajzolt, édesapja pedig a kolozsvári képzőművészeti főiskolán dekoratív rajzot tanított), a főiskola elvégzésétől kíséri nyomon Cseh Gusztáv életútját: kiállításait, újságokban, folyóiratokban megjelent rajzait, könyvgrafikusi tevékenységét, egészen az utolsó mű, az 1984-ben készült *Kolozsvári Thália* című rézkarcának a bemutatásáig. Bőségesen idéz a korabeli művészetkritikákból, s ami talán legfontosabb (számomra legalább is), hogy műelemzéseinek olvasása után újra szemlélve a képeket minek tagadnám egy gazdagabb, sokoldalúbb világ bontakozik ki azokon számomra.

A kiadvány önálló fejezetben 11 ex librist mutat be, s Kántor Lajos természetesen szót ejt azokról is. A *Hatvan főember* kapcsán írja Cseh Gusztávról: „Arcmás hiányában már a főemberek közé kénytelen volt egy-két jellemző épületet fölvenni, az ismét önként vállalt feladat érdemi része azonban még hátravan. Hivatkozhatunk viszont és műkritikai nézőpontból nem is másodlagosan kell hivatkoznunk rájuk! Cseh Gusztáv rangos, az országhatárokon túl is nagyra értékelt ex libriseire, ötletekben gazdag, változatos és rendkívüli műgonddal elkészített kisgrafikáira, amelyek nem egyszer messze meghaladják az alkalmazott grafika igényét. A groteszkbe, abszurdba hajló látásmód újabb bizonyosságai (például az ex libris másik hazai mesterének Deák Ferencnek vagy a Pittmannéknak, Demeter Jenőnek készült könyvjegy) mellett sorozatosan tűnnek fel a lapjain is történelmi emlékek, régi viseletek, várak, udvarházak, műemléktemplomok. Némelyik kompozíciója versenyre kel legjobb 'nagy' grafikai lapjaival tehát külön elemzést érdemelne (Boros Edit, Kohout Gábor, Szanka Rózsa ex librise például).” Ezt követően

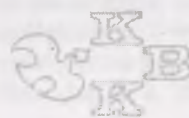
részletes elemzést olvashatunk a Boros Edit részére készített, Árva Bethlen Katát és az olthévízi várat felidéző ex librisről. Az említettek kivül láthatjuk még a kötetben Cseh Áron, ing. F.G., Gábor Dénes, Nagy Olga és Szász Mára részére készített könyvjegyeket. A Cseh Áron (Cseh Gusztáv fia) részére készült lap kapcsán érdemes megemlítenünk, amit Gábor Dénes kolozsvári gyűjtőársunk, a Művelődés szerkesztője mondott az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban a gyűjteményéből megrendezett kiállítás megnyitóján: ő javasolta Cseh Gusztávnak, hogy a székely kaput ábrázoló rézkarcán, ahol a nagykapuban csak egy fekete folt volt, metssze be Kányádi Sándor sorait a *Mi utunk* című verséből: „Akit innen tarisznnyáltak, azt egykönnyen nem fogja az élet piszka, mert itt még a sár is tiszta.”

Az utószóból megtudhatjuk azt is, hogy Cseh Gusztáv az első két rézkarc-sorozat után egy harmadik könyvet is tervezett, Erdély-trilógiává teljesítve korábbi vállalkozásait. Kántor Lajos összeállítása, amely szintén hatvan illusztrációt tartalmaz, valójában ezt a művet varázsolja elénk. Köszönet érte. És köszönet a Korunk Baráti Társaságnak és a KOMP-PRESS Kiadónak a tipográfiailag kifogástalan, bibliofil értékű kiadványért, amely minden bizonnyal nem csak a kisgrafika barátainak az érdeklődésére tart számot.

Arató Antal

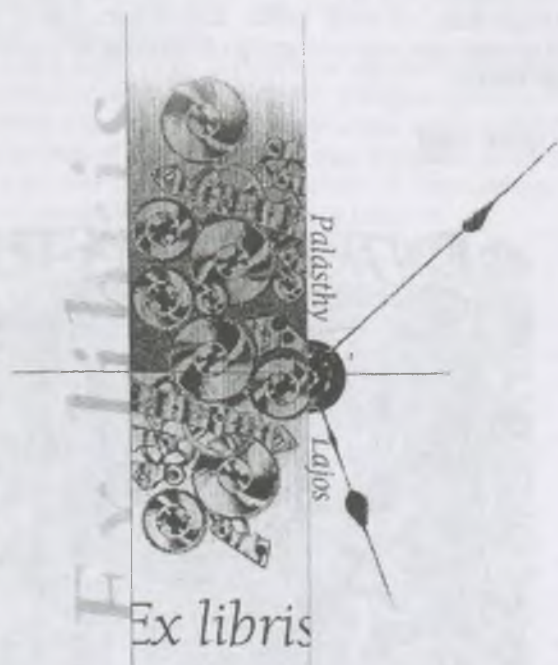
Drahos István
jametszet, X2

A TYPOSZALON EXLIBRIS-KIÁLLÍTÁSA A 100 ÉVES FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁRBAN

Mint ismeretes, a magán- és közkönyvtárak könyvvállományának védelme és megóvása érdekében jött létre az *ex libris* magyarul „könyvtulajdonjegy” vagy egyszerűen „könyvjegy” - és alakult az idők folyamán a grafikai művészet egyik ágává, mondhatjuk, önálló műfajává. Meghatározó műfaji jegyei vannak, s általában a könyvjegy ma már több funkciót is betölt: jelöli a könyv tulajdonosát, utal a tulajdonos szakmájára, foglalkozására, egyéniségére, kedvtelésére, stb., és egyúttal tárgya egy nemes hobbinak, a világsszerte elterjedt exlibris-, illetve kisgrafika-gyűjtésnek.

Král Balázs
CAD

Azért említjük fel mindezt, mivel az 1904-ben alapított Fővárosi Könyvtár 2004-ben ünnepelte fennállásának századik évfordulóját. Az itt összegyűjtött és őrzött könyvek nagy részében található beragasztott *ex libris*, sőt, az intézménynek *ex libris* gyűjteménye is van, a könyvtár vezetői nagyon jó érzékkel döntöttek úgy, hogy a centenáriumi mai magyar *exlibris*-kiállítással ünneplik meg. Felkérték a **Typoszalon** művelődési egyesület tipográfus és grafikus művész tagjait, hogy készítsenek *ex libris*eket mai magyar írók, költők, irodalmárok nevére. A kiállítás megnyitását 2004. novemberére tervezték, de arra végül is 2005. január 19.-én, a Magyar Kultúra Napja alkalmából került sor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kisgalériájában.

Rögtön felvetődik itt a kérdés, hogy mi is tulajdonképpen a **Typoszalon**, és kik a tagjai, akik az új *ex libris*eket megalkották?

Bornemissza Rozi
CAD

Többek között a Magyar Írószövetség március havi Tájékoztatójában is megjelent a felhívás, hogy a Szabó Ervin Könyvtár centenáriuma *ex libris* kiállítás készül, és akik szívesen adják a nevüket új könyvjegyekhez, jelezzék a **Typoszalon** címén **Bornemissza Rozi** grafikusművésznél, aki az egyesület elnöke. Amint tőle megtudtuk, a szalon, mint művelődési forma, Budapesten a II. kerületben működik. Öt évvel ezelőtt a Magyar Iparművészeti Egyetem felsőfokú tipográfusképzésén végzett fiatal grafikusok és tanáraik alapították, huszonöt alapító taggal. Az összejöveleteket havonta egy alkalommal Bornemissza Rozi szervezi, ahol rövid előadások hangzanak el szakmai, művelődési, művészeti és egyéb kérdésekről, majd kötetlen beszélgetésen esik szó szakmai sikerekről, problémákról, egyéni és közös tervekről. Az eddig elhangzottak között például **Maczó Péter**, az Iparművészeti Egyetem tipográfus-képzésének vezető tanára beszélt Misztótfalusi Kiss Miklós rehabilitálásáról; **Házman Ferenc** festőművész egyetemi adjunktus a színek jelentőségéről; **Bujáki László** grafikus, tipográfus a litográfiáról, **Horváth Janisz** grafikus, kalligráfus, betűrajz-tanár a távol-keleti, valamint az örmény jelképekről, diavetítés keretében. **Dr. Voigt Krisztina** könyvtörténész, tanszékvezető egyetemi docens a manapság kissé háttérbe szorult műfajról, az *ex libris*ről adott bő tájékoztatást, majd a **Mata János** filmrendező és grafikus, a Digit Art Magazin művészeti vezetője által hozott anyag alapján színvonalas kiállítás megrendezésére került sor Budapest belvárosában: az egyesület tagjai az egymásnak tervezett *ex libris*ekből állítottak össze sikeres tárlatot.

2004. januárjában a **Typoszalon** egy országosan meghirdetett **Typochondria** című kiállítást mutatott be a bécsi Collegium Hungaricum-ban, amelynek témája az „utazás” és kifejezetten erre az alkalomra készült. Anyagát az elkészült művekből neves szakmai zsűri válogatta. A 41 művésztől elfogadott munkákat a kiállításra megjelentetett 44

KISGRAFIKA

Vén Zoltán
rézmetszet, C2

Ürmös Péter
linometszet, X3/2

Bálint Ferenc
vegyestechnika, C3, C5

KISGRAFIKA

Diskay Lenke
fametszet, X12

Maria Bauer Klimbacher (D)
fametszet, X2/col

Vén Zoltán
rézmetszet, C2

KISGRAFIKA

29/50 *Quelqu'un*

Budai Tibor
rézkarc, C/3

Nagy László Lázár
rézkarc, C3

Bálint Ferenc
vegyestechnika, C3, C5

KISGRAFIKA

Hermann Huffert (D)
fajetszet, X2/3

Pavel Hlavaty (CS)
rézkarc, C3

Bohumil Kratky (CS)
litográfia, L

Diskay Lenke
fajetszet, X1/2

oldalas, színes katalógus is reprezentálta, magyar, angol és német nyelvű bevezetővel, kitűnő nyomdai megvalósítással. A katalógus és a borítótér Bornemisza Rozi és Nagy András munkáját dicséri. A nagy érdeklődés és a magas részvételi arány is mutatta, hogy milyen nagy szükség van egy szakmai fórumra, s ezért nem véletlen, hogy 2004 márciusában a Typoszalon a Magyar Tipográfusok Egyesületévé alakult.

Mata János
CAD

A 100 éves Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár által a 2004 márciusában meghirdetett exlibris kiállításra az egyesület tagjai, valamint hivatásos grafikusművészek és tipográfusok tucatnyi jeles magyar író, költő és irodalmár részére terveztek és készítettek ex libriseket, mint pl. Faludi György, Szakonyi Károly, Gyurkovics Tibor, Lázár Ervin, Tandori Dezső, Király Zoltán, Karátson Gábor, Veress Miklós, és még sokan mások. Nem feladatunk itt most felsorolnunk a Typoszalon valamennyi művészeinek a nevét, hiszen számuk meghaladja az ötven főt. Megemlíthetjük azonban azokat, akik remek ex librisekkel ajándékozták meg a fent említett alkotókat: Mata János, Bornemisza Rozi, Bózsá Evelin, Kiss Flóra, Král Balázs, Ligetfalvi Zsolt, Székely Ágnes és Takács Mari. Grafikaik az egyszerű jelképektől a karakteres vagy karikaturisztikus portrékon át képi jelenetekig és kompozíciókig rendkívül sokrétűek, színesek, frappánsak és igényesek. Felvonultatják a klasszikus stílusjegyeitől a fa- és linómetszés formai jegyein át a mai, modern tipográfiai eljárások sokféle megjelenítési formáját és eszközét. A művek többségén azonban azonnal észrevehető a sokféle kalligráfiai megoldás, sőt alkalmazási bravúr, de akad pusztán betűkép, vagy csak kalligráfia is (mint pl. Ligetfalvi György Tandori Dezsőnek, Bornemisza Rozi Király Zoltánnak, vagy Székely Ágnes Karátson Gábornak készített ex librisein). Ebből kitűnik, hogy többnyire kalligráfusok tervezték az ex libriseket. Természetesen ez semmit sem von le a művek értékéből, esetenként pedig éppen erősíti a képzőművészet, a nyomdatechnika és a könyv szoros összetartozását az ex libris műfajában. Nagy örömmel üdvözölhetjük ezt az érdekes, újszerű és komoly reményeket ébresztő kiállítást, mivel egyúttal kísérlet is az ex libris bizonyos fokú megújítására, illetve közelítésére az egyre bravúrosabb modern nyomdatechnikai eljárásokhoz. Talán éppen ezért közelebb is érezzük magunkhoz, mint a számítógépes grafikát, amely fantasztikus produkciókra képes ugyan, de mintha hiányozna belőle olykor az emberi munka verejtékének meghittsége,

emberközelsége.

A Typoszalon művészeinek exlibris kiállítását Dr. Voigt Krisztina, nyugalmazott tanszékvezető egyetemi docens nyitotta meg, ahol számos művész és író is megjelent, akiknek a nevére ex librisek készültek. Az új munkák mellett az üvegezett tárlókban régi magyar ex libriseket és a műfajjal foglalkozó szakirodalmat is bemutattak a rendezők. A jó hangulatú kiállítást az alkotóművészek, a laptulajdonosok és a hozzáértő népes közönség baráti eszmecseréje zárta, amely egy hónapig volt megtekinthető a Szabó Ervin Könyvtár központi épületének Kisgalériájában.

-király-

Nico Bulder (NL)
fametszet, X2

Olexa József
lágvalap, C6

HÍREK

Kopasz Márta grafikus, docens, kétszeres alkotódíjas művész 2005. október 26-án töltötte be 94. életévét. A szegedi exlibris-élet Nagyasszonyának utólag sok szeretettel gratulálunk!

EX LIBRISEK EGRY JÓZSEF MŰTERMÉBŐL

A budapesti, V. kerületi Ferenczy István utcai ART GALÉRIA legutóbbi, 21. grafikai árverésének katalógusában az 54. sorszám alatt *Egry József* (1883-1951) festőművészt két műve szerepelt. A „Balaton festőjének” itt bemutatott litográfiái *Nágel József* nevére készült ex librisek. Az egyiket rozsdabarna, a másikat sötétkék színben nyomták.

Lapunkban eddig *Egry József*től kisgrafika nem jelent meg. A mostani közlésünk felveti azt a kérdést, kerültek-e ki további kisgrafikák a művész műterméből? Kérjük olvasóinkat, erre a kérdésre adjanak választ Szerkesztőségünknek, amennyiben ezekről tudomással bírnak, vagy ilyen példányok gyűjteményükben szerepelnek. Az is érdekel bennünket, mit tudnak az itt közölt litográfiák egykori tulajdonosáról?

*Egry József
litográfia L*

*Egry József
litográfia L*

Azóta felbukkant egy harmadik *Egry József* ex libris is, szintén *Nágel József* részére.

A szerk.

*Haranghy Jenő
tusrajz, P7*

A Pastinszky Antiquarium (Szentendre, Ignatovity Jakov u. 2.) 2005. ápr. 9.-én a Magyarok Házában ex libris árverést tartott. A több mint 700 tételt nagyon szép illusztrált katalógusban ismertették. Az árverés érdekessége, hogy feltűnt egy *Haranghy Jenő* ex libris, mely az 1994. évben megjelent „*Haranghy Jenő* ex libriseinek alkotásjegyzékében” sincs benne. A tusrajz technikával készült ex libris a „*Budapesti szállodások és vendéglősök ipartestülete könyve*”. A világosbarna színnel nyomott könyvjegy mérete 64x90mm. A lap 3000Ft licitált áron kelt el, a vevő személyét nem ismerjük.

(P-y)

*

A KISGRAFIKA 2005/1 számában beszámoltunk *Füle Mihály* bélyegtervező, grafikus munkásságáról. Ebben közreadtuk az általa készített, ismert ex librisek jegyzékét. Mint *Pittmanné Mikó Ildikó* felhívta figyelmünket, a művész készített egy címet ábrázoló „*Emerich Benkő*” feliratú metszetet is. Mérete 60x47 mm.

(P-y)

EMERICH BENKŐ

Megkereste Egyesületünket *Kari Pohjakallio*, Pitkärventie 61, 02730Espoo, Finnország, hogy orchidea virágot ábrázoló ex librist gyűjt. Várkonyi Károly készített még az 1930-as években egy orchideás könyvjegyet *Soó Rezső* professzor részére. Ezt másolatban elküldtük neki. Kéri, aki tud a fenti témát ábrázoló lapot küldeni, gondoljon rá, viszonzni fogja.

*
A francia exlibris-szaklapból értesültünk *Bohumil Krátky* (1913-2005) cseh grafikusból elhunytáról. Munkásságát 500-nál több ex libris, számos könyvillusztráció és szabadgrafika őrzi. Tanulmányait Prágában kezdte, majd a párizsi École des Beaux Arts-ban fejezte be. Eltávozására hiányt jelent a nemzetközi exlibris-életben is.

*
XXXI. FISAE KONGRESSZUS 2006 NYON,
SVÁJC

**XXXI
FISAE
NYON
2006**

Előző számunkban már részletes tájékoztatást adtunk a 2006 augusztus 23-26. között Nyonban (Svájc) megrendezésre kerülő Nemzetközi Ex Libris kongresszusról.

Ezen számban ismételtén, röviden összefoglaljuk az erre vonatkozó fontosabb tudnivalókat.

A részvételi díj 170 euro. Kísérő személyek részére 150 euro. Ebben a találkozó eseményein való részvétel van benne, ideértve a záróbankettet is. Az odautazók figyelmét felhívjuk, hogy Svájcban egyébként a svájci frank a fizetőeszköz. A helyiek által beszélt nyelv a francia.

Két fakultatív kirándulást is terveznek a szervezők: mindkettő egy-egy napos. Az egyik Genfbe, a másik Lausanne-ba lesz. Ezek költsége 50-50 euro.

A szállásról mindenkinek magának kell gondoskodnia. Célszerű ezt is minél előbb leköttni, mert egyébként a szálloda árak elég magasak.

A kongresszuson való részvételre jelentkezéskor a következőket kéri megadni:

Név, cím, telefon, e-mail (ha van).

Kísérő személy.

Angol, német, vagy francia nyelven beszél.

Kíván-e részt venni az aug. 23.-én Genfben menő kiránduláson?

Kíván-e részt venni az aug. 26.-án Lausanneba menő kiránduláson?

A jelentkezési lapon természetesen aláírást és dátumot is kérnek.

A jelentkezést Benoît Junod, 21 Route de Jussy, CH-1254 Jussy (GE) címre kell küldeni.

Tel/fax 41 22 75900 40. E-mail: exlibris@rave.ch

A befizetések bankszámla számaint előző számunkban már ismertettük. Célszerű a jelentkezést is és a befizetést is minél hamarabb intézni.

A KBK vezetősége kéri, hogy az esetleges utazás-szervezés végett a résztvenni szándékozók a titkár felé is jelezzék

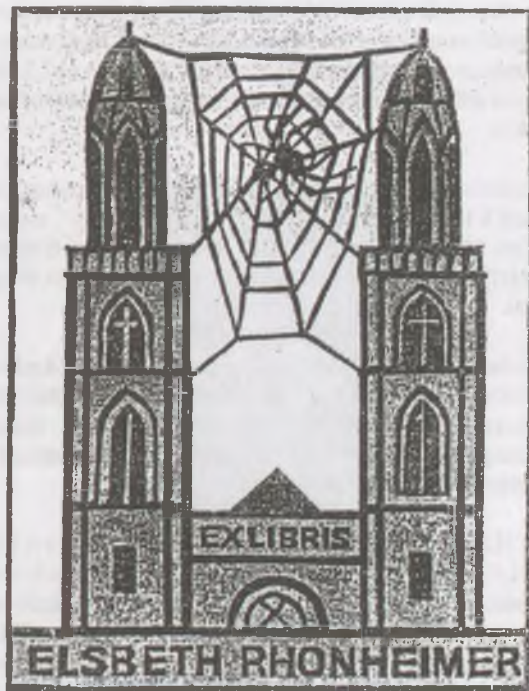
LAPSZEMLE

A Svájcban megjelenő SELCEXPRESS 61. számában *Vermes Júlia* írt beszámolót a nyár folyamán Szegeden megrendezett KBK-találkozóról. A város pár mondatban történt bemutatása után néhány ottani résztvevővel való megismerkedését említi. Először találkozott ugyanis a ceglédi Nagy László Lázárral, valamint a szegedi Bakacsi Lajossal és László Annával. Örömeikre szolgál, hogy a neves gyűjtő meglegedettséggel ír az esemény jó megszervezéséről, megvallva, hogy szép élményekkel távozott a Napfény Városából. Írását *Kopasz Márta*, *Kass János* és *Nagy László Lázár* egy-egy kisgrafikájának képe illusztrálja.

Szinte hihetetlen, hogy még a pók és az általa mesterien megszövött háló is szerepelhet ex librisen. Egy cikkük tíz ilyen témájú lapot mutat be, közülük egyet mi is reprodukálunk. Az erotikus ex librist alkotó képzőművésznőkről szóló írásban *Gaál Margit* (1898-?) nevével találkoztunk. Szívesen vennénk, ha olvasóink közül valaki róla bővebb adatokat közölne.

A lapszám utolsó oldalán csoportképet közölnek a svájci egyesület, a SELC vezetőségének tagjairól. Szerepeltetésük indoka az, hogy valamennyien az esztendő második felében éltek meg kerek számú (80, 65, 60) születési évfordulójukat. A legfiatalabbak között szerepel honfitársnőnk, Vermes Júlia is, akinek szeptember 8.-i születésnapjához utólag gratulálunk.

*
A cseh KNIZNÍJ ZNACKA 3/2005. számában folytatja korábban megkezdett sorozatát. E számhoz négy művészlük életpályáját ismertető, két-két oldalnyi szöveget ad az olvasók kezébe, melyek idővel lexikonszerű adatgyűjteménnyé állhatnak össze. A lapok az alkotó fényképét és néhány jellemző alkotását is bemutatják, de nem hiányoznak a művészre vonatkozó irodalom adatai sem.

Henk Blokhuis (NL)
fametszet, X2/2

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2005/2 számának teljes terjedelmét az Andersen-mesék kisgrafikai ábrázolásának szenteli, a nagy meseíró születésének 200. évfordulója alkalmából. A lapban 38 ilyen ex libris, alkalmi grafika képét láthatjuk. Alkotóik között egyetlen magyar művész szerepel: *Fery Antal*, akinek alkotását közöljük.

Fery Antal
fajetszet, X2

Az EXLIBRIS UUTISET 99. száma két ex libris kiállításról ad hírt. Az egyiket Helsinki Egyetemi Könyvtára rendezte. A bemutatott mintegy 100 könyvjegy mellett régi könyvek, metszetek is szerepeltek. Egy másik finnországi kiállítás témája az erdő volt. Az ex libriseket a Vadászati Múzeum mutatta be.

Ugyanennek a finn lapnak a 100. számában értékes cikket közölnek 8 illusztrációval olyan „könyvjegyekről”, melyeket régen finn könyvtárak ragasztottak be könyveikbe. A nyomdai úton készült címkékbe kézzel írták be a leltári számot és egyéb adatokat.

A dániai EXLIBRIS NYT 2005/2 száma is az Andersen-évfordulóval foglalkozik. Szülőföldjén az állam 200 millió dán koronás alapítványt hozott létre a meseíró munkásságának további népszerűsítésére a kultúrattasék, PR menedzserek útján.

A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 132. számában szokatlan jelenséget tapasztaltunk. Eddig főként csak japán művészekről szóló cikkeik után ebben európai művészekről közölnek írást. Az 1948-ban született *Elly de Koster* holland művész tucatnyi műve is szerepel a cikk mellett. Róla megtudtuk, hogy 1992-ben résztvett a Sapporóban rendezett kongresszuson. Azóta fanatikus híve Japánnak. Munkamódszeréről elmondta, hogy a tervezett ex librisről 3 vázlatot szokott küldeni a

megrendelőnek. Az általa kiválasztott kerül kivitelezésre.

A finnek másik lapja, az EXLIBRIS ABOENSIS 51. száma gazdag illusztrációs anyaggal: 75 ex libris képével és a mindennapi életüket tükröző sok fényképpel jelent meg. Egyik rovatuk címe: Ismeri Ön? Tíz olyan könyvjegy képét közlik itt, melyek alkotóját nem ismerik, ezért az olvasóktól várják meghatározásukat.

Vecserka Zsolt (RO)
fajetszet, X2

Vincze László
linometszet, X3

Még csak 8 éves, de már minden születésnapjára kapott mese-figurákat ábrázoló ex libriseket egy finn kislány. A boldog tulajdonos, Heitala, valamennyi ilyen lapját képből is bemutatja finn testvérlapunk. Kedves barátnőnk, *Leila Lehtiranta* írása sem hiányozhat a lapból; a hobbról és annak jutalmáról mondja el véleményét a finn újságíró.

A grafikai technikákat ismertető sorozatunkban ezúttal az akvatinta eljárásról olvashatnak a gyűjtők. Két anonim ex librist is közöl a lap. A tulajdonos maga írhatja rá nevét. (Ez a módszer gyermekek számára alkalmas lehet a könyvjegy megkedveltetésére, de hosszabb távon mellőzendő, mert az ex libris így elveszti személyes jellegét.)

*

A Szlovéniában megjelenő OBVESTILA c. folyóirat 166. számában arról ad hírt, hogy a tagság meglátogatta a Ljubljana városukban létesült Vasúti Múzeumot. A látogatásról azért emlékezünk meg, mert a közlemény arról is szól, hogy a múzeumban kisebb kiállítás látható a vasúttal kapcsolatos motívumokat ábrázoló ex librisekből. (Joggal merül fel a kérdés: Van-e ilyen kiállítás az igen gazdag látvánnyal szolgáló budapesti múzeumban?)

*

A dániai EXLIBRIS NYT 2005/3. száma áttekintést ad a világon működő exlibris-egyesületekről, a 2005. évi állapot szerint. Az írás 33 ország 39 egyesületét sorolja fel az országok neve szerinti ábécé sorrendben. A megfelelő helyen egyesületünk neve is szerepel, megelégedésünkre helyesen írva.

Az exlibris-szaklapok között „élenjárónak” nevezi az osztrákok és a németek újságját. A többi lap említése után sajnálattal jegyzi meg, hogy kevés értesülést kap az olvasó a magyar, japán és cseh exlibris életéről, bár ez utóbbi ország lapja tartalmi kivonatot is közöl. (Dán laptársunk szíves figyelmébe ajánljuk évtizedek óta rendszeresen közölt francia nyelvű cikk-ismertetésünket, melyet az idén már német és angol nyelvű változata is kísért. A cseh szaklapban csak nemrég kezdtek meg idegen nyelvű részmé közlését.)

*

A másik dán lap, a NORDISK EXLIBRIS TIJDSSKRIFT 2005/3. számában a szerkesztő arról közöl cikket, hogy náluk csak a plakátművészet jelenti az alkalmi grafikát, míg más országokban, így Magyarországon is nagy számban készülnek grafikus megoldású újságváltozatok, születési, házassági értesítések, stb... A szerző sajnálattal állapítja meg, hogy ez utóbbiak mennyisége náluk 40 év alatt egyre csökken, és legfeljebb e-mail, vagy képes levelezőlap szolgálja az említett célokat.

A lengyelországi Marlboro-ban rendezett XX. Exlibris Biennáléről szóló beszámolójukból megtudtuk, hogy az alkalomra kiírt pályázat anyagából rendezett kiállításon 159 művész alkotása szerepelt. Több illusztrációt közölnek belőlük, az egyik a magyar Havasi Tamásé. A pályázat díjazottjai: Konstantin Kalinowich ukrán, Wojciech Luczak lengyel és Lev Alimov orosz művész.

Leila Lehtiranta (FIN)
CAD

Szinte „magyar számnak” tekinthetjük a svéd EXLIBRISCIRKULÄRET 2005/4 számát, mely egyszerre három magyar művészt is közöl egy-egy cikket a nálunk is gyakran megfordult finn újságíró, *Leila Lehtiranta* tollából.

Az első cikk Németh Nándor (1910-1978) munkásságáról szól, a művésztől a Palásthy Kiadó által 2000-ben megjelentetett alkotásjegyzék alapján. *Csiby Mihály* abban közölt megemlékezéseit, valamint *Palásthy Lajos* gyűjteményi adatait használta fel az író cikkéhez, melyre férje fordított le angol nyelvre.

NÉMETH NÁNDORÉK
- KÖNYVE -

Németh Nándor
tusrajz, P7

A lap svéd olvasói ebből ismerhették meg az Amerikában elhunyt magyar művész kalandos életpályáját, melyet közel 5 évnél katonaság, németországi, majd 1951-től haláláig amerikai tartózkodása színesít. A művész 248 kisgrafikájából ötöt a cikk képen is bemutat.

A másik írásban a finn újságíró az erdélyi Olasztelken élő *Kósa Bálint* két kisgrafikáját elemzi, képen is bemutatva. Az egyik a nemrég elhunyt II. János Pál pápa emlékére készült a vatikáni titkárság felkérése alapján. A másik a József Attila-emléklap, melynek kapcsán szó esik a költő zaklatott életéről és korai, tragikus haláláról is.

A Budapesten élő *Kerekgyártó Lászlóról* szóló cikkben a szépség két itteni magyar patrónusáról is szó esik. A két kertészeti szakember: *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc*, akik a művészt számos növényt ábrázoló kisgrafika elkészítésére kérték fel és amelyekből egész galériára való anyag született meg. (Nevüket a lapokon PL és TF névbetűk jelzik.)

Kerekgyártó László
linometszet, X3

A saját nevét Ártó-ként feltüntető Kerékgyártó László 1950-ben Erdélyben született. 1982 óta él Magyarországon. Nemcsak grafikát készít, hanem olajfestményei is jelentősek, amellett plasztikák és installációk is kikerülnek műterméből.

A lapszámban egy további cikk szól *Leila Lehtirantáról*. Ez már svéd nyelven íródott és ebben saját magát mutatja be fényképe és 10 saját készítésű, computer-technikával készült exlibriseinek képei kíséretében.

*

A Párizs-Strasbourg országúton fekszik Nancy város, Lotharingia fővárosa. Ennek Városi Könyvtárában szerkesztik a franciák L' EX-LIBRIS FRANCAIS c. folyóiratát. Ennek 236. számában a szerkesztőség illusztris tagja, a budapesti kongresszus vendégeként megismert G. Meyer-Noriele asszony közöl gazdagon illusztrált cikket a város műemlékeit ábrázoló kisgrafikákról. Építészek serege vett részt a város főterének kialakításában, melynek munkálatai 1755-ben fejeződtek be. (A bemutatott kisgrafika ennek egy jellemző részletét ábrázolja.) A mostani lapszám méltó az elődeihez: hatalmas illusztrációs anyag ad képet a francia exlibris-életéről, melynek középpontja itt van, az említett könyvtár őrzi nemzeti exlibris gyűjteményüket.

Raymond Simonin (F)
fametszet, X2

*

A finnek pompás kivitelű szaklapja, az EXLIBRIS ABOENSIS 52. számában több magyar vonatkozású írást is tartalmaz. Teljes három oldalon át mutatja be *Leila Lehtiranta* 16 illusztráció és 2 fénykép kíséretében *Vincze László* művészetét. Cikkének megállapításairól nem tudunk beszámolni, mert a lap valamennyi írása finn nyelven szól az olvasóhoz és nem közölnek azokról más nyelven tartalmi ismertetést.

Ugyancsak Lehtiranta közöl ismertetést *Kósa Bálint* két kisgrafikájáról, melyekről az előbbiekben a svéd lapról szólva említést tettünk. A két írás tartalma feltehetőleg azonos lehet.

Végül egy oldalas cikket közöl az említett finn újságíró

Vecserka Zsolt, Erdélyben élő grafikusművészről. A szerző nevére készült székely kapus fametszetét mi is bemutatjuk.

A színes borítóval megjelent lappéldány egyik képe *Horváth Hermina* Op.664/1988. sz. alkotása.

*

A BOOKMERK 18. számának német nyelvű melléklete közli, hogy harmadik nemzetközi exlibris-pályázatot írt ki az olaszországi Bodio Lomnago város. Ez alkalommal Mozart születésének 250. évfordulójára emlékezve, „Opera és Melodrama” címet adták a versenynek, melyhez a művek beküldési határideje: 2006. szept. 30. (Részletesebben lásd *Kisgrafika* 2005/3 számának 14. oldalát.)

EIN JEDER SVCHT EIN ALL ZV SEIN.
VND JEDER IST IM GRVND NICHTS.

EIN BUCH VON
PAUL BEIERLEIN.

Robert Langbein
klisé, P6

A férfiak magányosságát megjelenítő kisgrafikákról közöl cikket a lapban V.K.P. névbetűvel magát jelző szerző. Kilenc ilyen könyvjegy képe is szerepel a cikk mellett, melyek a 20. század elejének hangulatát idézik fel.

Antoon Vermeylen (B)
fametszet, X2

SUMMARY

In memoriam dr. Magdolna B. Supka by Antal Arató

The author gives an introduction to the life and works of the belated art historian Magdolna Supka. In part, the author draws on his personal experiences.

Anniversary Exhibition of László Nagy in Cegléd by Soós Imre

It was not long ago that the Cegléd based graphic artist celebrated his 70th birthday. An anniversary exhibition of his works was organised on this occasion. Graphics, paintings, and ex libris pieces were among the exhibited works. The paintings on show were mostly townscapes of Cegléd.

The present tense of the Middle Ages by Antall István

A wood engraving workshop was organised in Nyíregyháza where the invited artists had the opportunity to share and familiarise each other with their engraving practices. (Hermian Horváth, Antoon Vermeylen, Líviusz Gyulai, Károly Pató, Zoltán Vén.)

The best ex libris works depicting scenes from the Kalevala were not made in Finland by Leila Lehtiranta

The Finnish journalist deems it a pity that the best illustrations for the Finnish national epic poem, the Kalevala, are mostly made by Estonian, Russian, and Ukrainian artists.

The Patria of Gusztáv Cseh by Antal Arató

The circulation of the graphic series entitled *Drawings of the Patria* of the belated artist Gusztáv Cseh has just begun in Hungary.

This is to accompany the already published series *Sixty Nobles* and *Significant Houses*.

The Ex Libris Exhibition of Typoszalon in the 100-year-old Szabó Ervin Library by -király-

The author of the article presents the exhibited ex libris pieces mainly made with computer design. News, reviews.

AUSZUG

Antal Arató: *In memoriam Dr Magdolna B. Supka*

Der Autor macht das Gesamtwerk der verstorbenen Kunsthistorikerin Magdolna Supka bekannt, zum Teil aufgrund seiner persönlichen Erlebnisse.

Imre Soós: *Jubileumsausstellung von László Nagy in Cegléd*

Der Graphiker lebt in Cegléd feierte vor kurzem seinen 70. Geburtstag. Aus diesem Anlass wurde eine Jubileumsausstellung aus seinen Werken organisiert. Es waren Graphiken, Gemälde, ExLibrisausgestellt.

Die Gemälde haben hauptsächlich Details von der Stadt Cegléd zur Schau gestellt.

István Antall: *Die Gegenwart des Mittelalters*

Es wurde ein Lager zur Übung des Holzschneidens organisiert, wo die eingeladenen Künstler die Bereitung von Holzschnitten übten und tauschten ihre Erfahrungen gegenseitig aus. (Hermia Horváth, Antoon Vermeylen, Líviusz Gyulai, Károly Pató, Zoltán Vén)

Leila Lehtiranta: *Die besten ExLibris über Kalevala wurden nicht in Finnland bereitet.*

Die finnische Journalistin beanstandet, dass die Illustrationen des finnischen nationalen Epos Kalevala hauptsächlich von estnischen, russischen und ukrainischen Künstler hergestellt werden.

Antal Arató: *Heimat von Gusztáv Cseh*

In Ungarn wurde erst jetzt das graphische Werk von Gusztav Cseh: Die gezeichnete Heimat in Umlauf gesetzt. Dieses Werk ergänzt die schon erschienene kollektiven: Sechzig Prominenten und Bekannte Häuser.

-király - : *ExLibris Ausstellung der Typosalon in der 100-jährigen Bibliothek Szabó Ervin*

Der Autor des Artikels macht die überwiegend mit Computer hergestellten ExLibris näher bekannt. Nachrichten, Presseschau.

RÉSUMÉ

Notre premier article a écrit Antal Arató. Il publie une nécrologie sur Mme Magda B. Supka, historiographe renommée, décédé depuis peu. L'auteur fait connaître son activité en faveur de l'art graveur hongrois, à la base de ses expériences.

László Nagy, artiste graveur a fête tout récemment son 70ème anniversaire. À cette occasion fut organisée son exposition jubilaire dans sa ville de séjour, à Cegléd. Imre Soós écrit sur l'événement. Sur l'exposition étaient présentées ses petites gravures et médailles récemment créés par l'artiste célèbre. Ses peintures à l'huile y exposées en nombre important ont représenté des paysages urbains de Cegléd, dont il est citoyen honoraire.

L'article d'István Antall fait connaître sous le titre „Temps présent du moyen âge” la suite du „Camp des xylograveurs”, organisé

à Nyíregyháza. Les artistes invités y ont exercé la technique de la xylographie en mettant en commun leur expériences parmi des conditions agréables.

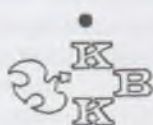
Leila Lehtiranta publie son article sur les représentations sur l'ex libris de Kalevala. La femme journaliste finnoise mentionne que les créations de ce genre le plus réussies ne furent pas créées dans le pays de l'épopée finnoise.

Antal Arató fait connaître la série sous le titre „Patrie dessinée” récemment publiée de *Gusztáv Cseh*. Le publication mentionnée complète les séries précédentes démontrant quelques hommes célèbres et maisons éminentes.

Nous publions l'article de *Zoltán Király* sur l'exposition de Typosalon, organisée par la Bibliothèque Szabó Ervin de Budapest. L'auteur y fait connaître les ex libris y exposés, créés en grand nombre avec ordinateur.

Rubriques ultérieures: Nouvelles, Revue de presse.

EGYESÜLETI HÍREK

MEGHÍVÓ

A KBK EGYESÜLET INTÉZŐBIZOTTSÁGA
TISZTELETTTEL MEGHÍVJA
AZ EGYESÜLET TAGSÁGÁT
A 2006. JANUÁR 28-ÁN SZOMBATON DE. 11 ÓRAKOR TARTANDÓ
AZ ALAPÍTÓ OKIRAT ÁLTAL ELŐÍRT

TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSRE.

A KÖZGYŰLÉS HELYE:
FÉSZEK KLUB, BUDAPEST, VII. KERTÉSZ U. 36.

NAPIRENDI PONTOK:
BESZÁMOLÓ AZ ELMŰLT ÖT ÉVRŐL.
AZ INTÉZŐBIZOTTSÁG LEMONDÁSA.
ÚJ INTÉZŐBIZOTTSÁG MEGVÁLASZTÁSA.
EGYÉB AKTUÁLIS KÉRDÉSEK.

HA A MEGJELENTEK SZÁMA MIATT A KÖZGYŰLÉS NEM LENNE HATÁROZATKÉPES, AKKOR AZT
UGYANAZNAP FÉL 12 ÓRAKOR MEGISMÉTELJÜK. KÉRJÜK TAGSÁGUNKAT, HOGY MINÉL NAGYOBB
SZÁMBAN JELENJEN MEG A KÖZGYŰLÉSEN. A HELYSZÍNE ALKALMAT BIZTOSÍTUNK AZ ÉVES TAGDÍJ
RENDEZÉSÉRE AMELYNEK JAVASOLT ÖSSZEGE
A 2005 ÉVVEL AZONOS, AZAZ 1500 FT.

A FÉSZEK KLUB ÉTTERMÉBEN LEHETŐSÉG LESZ MENÜ FOGYASZTÁSÁRA.

Stettner Béla. Fery Antal. Várkonyi Károly. Nico Bulder grafikái